

Persbericht Openbaar Ministerie (OM)

Begin mei 2024 ontving het College een brief namens 14 artsen, merendeel psychiaters. Zij uitten, kort samengevat, hun zorgen bij het Openbaar Ministerie over, zoals zij het zagen, de promotie van euthanasie bij jonge mensen.

In de brief werd één specifieke zaak als voorbeeld genoemd: de levensbeëindiging van een 17-jarige vrouw. Ook werd de psychiater genoemd die bij deze euthanasie was betrokken. Onder meer werd aan het College gevraagd of het mogelijk was om een verkennend strafrechtelijk onderzoek te verrichten naar aanleiding van die levensbeëindiging.

Niet de casus, maar de in de brief geuite algemene zorgen gaf aanleiding de briefschrijver uit te nodigen om, samen met een of twee anderen namens wie die brief was gestuurd, de zorgen toe te lichten. Dat gesprek tussen de voorzitter en twee psychiaters vond begin juli plaats.

Een aantal dagen voor dit gesprek heeft een medewerker van het Openbaar Ministerie aan de uitgenodigde psychiaters een toelichting gegeven op het toepasselijk juridisch kader bij euthanasie in geval van psychisch lijden. Dat kader komt er kort gezegd op neer dat het strafrecht in 2002 met de inwerkingtreding van de euthanasiewet (voluit de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding, afgekort de Wtl) op afstand staat.

Concreet houdt dit in dat een arts tot euthanasie mag overgaan op voorwaarde dat de arts die euthanasie daarna, dus achteraf, door de RTE (Regionale Toetsingscommissie Euthanasie) laat toetsen en de arts zorgvuldig handelt. Het is derhalve in eerste instantie aan de RTE om te beoordelen of de arts bij euthanasie zorgvuldig heeft gehandeld en daarbij heeft voldaan aan de zes eisen die zijn genoemd in artikel 2 lid 1(A tot en met F) van de Wtl. Voor patiënten met psychisch lijden geldt daarbij dat van een arts extra grote behoedzaamheid wordt verlangd. Alleen in het geval dat de RTE tot het oordeel komt dat de arts niet zorgvuldig heeft gehandeld, zo is de psychiaters verteld, wordt dat oordeel door de RTE onder de aandacht gebracht van het Openbaar Ministerie. In de door de psychiaters genoemde levensbeëindiging, heeft het College van de RTE geen oordeel 'onzorgvuldig' ontvangen. Er is dan ook geen reden om een onderzoek te starten.

Dat is psychiaters direct medegedeeld in het voorgesprek.

Over de inhoud van het gesprek tussen de voorzitter en de psychiaters doet het OM geen mededelingen. Volstaan wordt met een toelichting op het juridisch kader.

- Strafrechtelijk onderzoek is in beginsel alleen mogelijk bij een oordeel 'onzorgvuldig' van de RTE.
- Onderzoek is ook mogelijk als feiten en omstandigheden leiden tot een verdenking van een strafbaar feit. Een dergelijke situatie (verdenking van een misdrijf nadat de RTE een oordeel 'zorgvuldig' heeft afgegeven) heeft zich echter nog nooit voorgedaan en is ook hier niet aan de orde.
- Als het Openbaar Ministerie een oordeel 'onzorgvuldig' ontvangt, beziet het dat oordeel in het licht van de eigen beleidsregel: dat is de Aanwijzing euthanasie en hulp bij zelfdoding.
- In die Aanwijzing worden twee zorgvuldigheidseisen uit de Wtl gezien als zeer belangrijk, namelijk de eisen genoemd in artikel 2 lid 1 onder A en B Wtl. De eerste eis heeft betrekking op de voorwaarde dat het euthanasieverzoek vrijwillig en weloverwogen moet zijn gedaan. De tweede eis ziet op het lijden dat uitzichtloos en ondraaglijk moet zijn. Als ook het OM tot het oordeel komt dat, net als de RTE, de A en/of B-eis is geschonden, ligt vervolging voor de hand behoudens uitzonderingen.

- Uit de jurisprudentie (uit de tijd voordat de Wtl in werking trad) volgt dat de arts die wil ingaan op een euthanasieverzoek van een patiënt met psychisch lijden, extra behoedzaam moet handelen. Dat is van belang omdat het lijden en de wilsbekwaamheid sterk beïnvloed kunnen zijn door de ziekte. Voorkomen moet worden dat het leven van een patiënt wordt beëindigd terwijl diens doodswens onvoldoende overwogen was of het lijden van die patiënt op een andere manier dan euthanasie te beëindigen was.
- Het is aan de medische beroepsgroep zelf om – binnen de wettelijke kaders – die behoedzaamheid nader in te vullen. Het gaat daarbij om het heersend medisch inzicht, oftewel om de professionele standaard waarover binnen de beroepsgroep brede consensus bestaat. In 2018 heeft de NVvP (Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie) een richtlijn opgesteld voor euthanasie bij psychisch lijden. Het is deze richtlijn die het Openbaar Ministerie aanhoudt wanneer het een oordeel 'onzorgvuldig' van de RTE ontvangt in geval van psychisch lijden.